

MATERIAŁY ZACHODNIOPOMORSKIE

Nowa Seria

tom XI
2014

zeszyt 1
Archeologia

ROCZNIK NAUKOWY MUZEUM NARODOWEGO W SZCZECINIE
Szczecin 2015

Redaktor
Anna B. Kowalska

Sekretarz redakcji
Bartłomiej Rogalski

Członkowie redakcji
Krzysztof Kowalski, Dorota Kozłowska, Rafał Makala

Rada Naukowa
dr hab. prof. UJ Wojciech Blajer, prof. dr hab. Aleksander Bursche,
prof. dr hab. Wojciech Dzeduszycki, prof. dr Hauke Jöns,
dr hab. prof. UW Joanna Kalaga, dr hab. prof. UG Henryk Machajewski,
dr Dmitrij Osipov, dr hab. prof. UW Tomasz Płonka

Recenzenci
dr Justyna Baron, dr Eugeniusz Cnotliwy, dr hab. Andrzej Janowski,
dr hab. prof. PAN Michał Kara, dr hab. prof. UAM Andrzej Michałowski

Tłumaczenie
Tomasz Borkowski, Michał Adamczyk

Proofreading
Agnes Kerrigan

Redakcja wydawnicza
Barbara Maria Kownacka, Marcelina Lechicka-Dziel

Projekt okładki
Waldemar Wojciechowski

Skład i druk
XPRESS Sp. z o.o.

Adres redakcji
Muzeum Narodowe w Szczecinie
70-561 Szczecin, ul. Staromłyńska 27
tel.: 797 705 229, e-mail: mzp@muzeum.szczecin.pl
www.mzp.muzeum.szczecin.pl

Nakład 250 egz.

© Muzeum Narodowe w Szczecinie & Authors

ISSN 0076-5236

Szczecin 2015

SPIS TREŚCI

STUDIA I MATERIAŁY

- Marta Chmiel-Chrzanowska, Michał Adamczyk
O śmierci bez przesady. Próba zastosowania podejścia technologicznego
w archeologicznych badaniach nad śmiercią 7
On death with no exaggeration. A technological approach to the study of death. Summary 31

- Justyna Żychlińska
Transformacja ciała ludzkiego jako wyraz świadomości i istnienia duchowości
w kulturze łużyckiej 33
The transformation of the human body as an expression
of the existence of consciousness and spirituality in the Lusatian Culture. Summary 44

- Kinga Zamelska-Monczak
Wczesnośredniowieczne grzebień z Santoka 45
Early medieval combs from Santok. Summary 91

- Eugeniusz Cnotliwy
W sprawie budownictwa we wczesnośredniowiecznym Wolinie 93
Construction in early medieval Wolin. Summary 106

- Antoni Porzeziński
„Importowane” naczynia typu Tornow i Gross Raden
na stanowiskach 2 i 2a w Cedyni, woj. zachodniopomorskie 107
“Imported” vessels of the Tornow and Gross Raden type
on sites 2 and 2a in Cedynia, West Pomeranian Voivodeship. Summary 121

- Kamil Kajkowski, Piotr N. Kotowicz
Zapomniany wczesnośredniowieczny pochówek łodziowy ze Szczecina 123
A forgotten early medieval boat burial from Szczecin. Summary 136

ODKRYCIA

- Bartłomiej Rogalski
Weryfikacyjno-rozpoznawcze badania sondażowe cmentarzyska
ze starszego i młodszego okresu przedrzymskiego w m. Modrzewo, gm. Suchań,
pow. stargardzki, stanowisko 6 (AZP 33-13/33) 137
Verification and reconnaissance test excavations on a burial ground from the older and younger
pre-Roman period in Modrzewo, Suchań commune, Stargard district, site 6 (AZP 33-13/33) 137

- Bartłomiej Rogalski
Archeologiczne badania sondażowe na cmentarzysku
z okresu wpływów rzymskich w Starych Łysogórkach, gm. Mieszkowice,
pow. gryfiński, stanowisko 5 (AZP 43-03/7) 145
Archaeological test excavations on the burial ground from the Roman period
in Stare Łysogórki, Mieszkowice commune, Gryfino district, site 5 (AZP 43-03/7) 145

Aleksander Bursche, Bartłomiej Rogalski Badania wykopaliskowe w Suchaniu, pow. stargardzki, stanowisko 18 (AZP 33-13/32) w latach 2013–2014 Excavations in Suchań, Suchań commune, Stargard district, site 18 in 2013–2014	151
Andrzej Kuczkowski, Dorota Malarczyk Znalezisko wczesnoabbasydzkiego dirhama w Trzebiatowie, pow. gryficki Find of an early Abbasid dirham from Trzebiatów, Gryfice district	161
Andrzej Kuczkowski Naczynie z wczesnośredniowiecznego depozytu srebrnego (?) z okolic Darłowa, pow. sławieński A vessel from an early medieval silver hoard (?) from the area of Darłowo, Sławno district	165
Martina Karle, Anna B. Kowalska, Sebastian Messal Badania nieinwazyjne przeprowadzone w 2014 roku w pobliżu grodów w Bardach i Świelubiu, pow. kołobrzeski Non-invasive research conducted in 2014 in the area of strongholds in Bardy and Świelubie, Kołobrzeg district	169
Magdalena Szymczyk Średniowieczna szachownica na portalu kolegiaty św. Jana Chrzciciela w Myśliborzu, pow. myśliborski Medieval chequered pattern on the portal of the Collegiate Church of St John the Baptist in Myślibórz, Myślibórz district	175
Andrzej Kuczkowski Średniowieczny topór żelazny z okolic Świdwina, pow. świdwiński Medieval iron axe from the area of Świdwin, Świdwin district	181
RECENZJE I OMÓWIENIA	
Paulina Romanowicz <i>Klasztor premonstratensów w Białobokach. Archeologia i historia</i> , red. Marian Rębkowski, Felix Biermann, Szczecin 2015	185
Ewa Górkiewicz <i>Dzieje Stepnicy</i> , red. Radosław Gaziński, Ewa Gwiazdowska, Maciej Szukała, Ryszard Techman, Szczecin 2014	187
Ewa Górkiewicz <i>Funkcje grodów w państwach wczesnośredniowiecznej Europy Środkowej.</i> <i>Spółeczeństwo, gospodarka, ideologia</i> , red. Krystian Chrzan, Krzysztof Czaplą, Sławomir Moździoch, Wrocław–Głogów 2014	189

Anna B. Kowalska <i>Wolin wczesnośredniowieczny, część 2, red. Błażej Stanisławski,</i> Władysław Filipowiak, Warszawa 2014. <i>Origines Polonorum, t. 7</i>	191
Bartłomiej Rogalski <i>Epoka brązu i wczesna epoka żelaza na Pomorzu. Z najnowszych badań i odkryć,</i> red. Mirosław Fudziński, Gdańsk 2015	193
Anna B. Kowalska <i>The Island in Żółte on Lake Żarańskie. Early medieval Gateway into West Pomerania,</i> red. Wojciech Chudziak, Ryszard Kaźmierczak, Toruń 2014	195
Agnieszka Kowalówka Piotr N. Kotowicz, <i>Topory wczesnośredniowieczne z ziem polskich. Katalog źródeł,</i> Rzeszów 2014. <i>Collectio Archaeologica Ressoviensis, t. 30</i>	197
Agnieszka Kowalówka Piotr Piętkowski, <i>Biskupstwo pomorskie jako początek biskupstwa kamińskiego,</i> Wrocław 2015	199
Agnieszka Kowalówka <i>Civitas Cedene. Studia i materiały do dziejów Cedyni,</i> t. 1, red. Paweł Migdalski, Cedynia 2014	201
Marta Kurzyńska Materiały do bibliografii archeologii Pomorza Zachodniego za 2013 rok. Suplement	203
Indeks nazw geograficznych za 2013 rok. Suplement	207
Marta Kurzyńska Materiały do bibliografii archeologii Pomorza Zachodniego za 2014 rok	209
Indeks nazw geograficznych za 2014 rok	249
KRONIKA	
Anna B. Kowalska <i>Civitas et urbs Szczecin. Projekt naukowy realizowany w Dziale Archeologii</i> Muzeum Narodowego w Szczecinie w latach 2012–2014	253
Krzysztof Kowalski Archeologia Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie	259

Agnieszka Kowalówka	
<i>Polska około roku 1000. Gniezno pierwszą stolicą oraz Pomorze u progu chrześcijaństwa.</i>	
Wystawy czasowe	265
Izabela Sukiennicka	
<i>Skarby z okolic Suchania. Wystawa czasowa</i>	269
Paweł Migdalski	
Sprawozdanie z działalności naukowo-edukacyjnej	
Stowarzyszenia Historyczno-Kulturalnego „Terra Incognita” za 2014 rok	277
Maria Danuta Wołągiewicz	
Początki w Szczecinie. Pamięci Ryszarda Wołągiewicza (19.06.1933–14.01.1994)	285

Anna B. Kowalska

***Civitas et urbs Szczecin. Projekt naukowy realizowany
w Dziale Archeologii Muzeum Narodowego w Szczecinie
w latach 2012–2014***

W 2012 roku Muzeum Narodowe w Szczecinie przystąpiło do realizacji programu zakładającego opracowanie i publikację zdeponowanych w muzealnych magazynach materiałów, które pozyskano w trakcie badań archeologicznych na szczecińskim Podzamczu w ciągu kilku ostatnich dekad. Tylko niewielka część z nich została dotąd wprowadzona do obiegu naukowego. Dotyczy to zwłaszcza źródeł datowanych na wczesne średniowiecze. Celem szeroko zakrojonego programu realizowanego w Dziale Archeologii Muzeum Narodowego w Szczecinie pod moim kierunkiem jest rekonstrukcja przeszłości miasta od jego początków we wczesnym średniowieczu po czasy współczesne. Projekt *Civitas et urbs* zakłada współpracę z różnymi środowiskami naukowymi. Wspólnym mianownikiem jest próba odtworzenia życia codziennego w obrębie szczecińskiego *suburbium* w możliwie najszerzym, kompleksowym sposób. Zamierzenie to, ze względu na ogrom źródeł, musi być realizowane etapowo. Do tej pory w różnych wykopach archeologicznych, przebadano łącznie ok. 5000 m² powierzchni wyeksplorowano kilkaset tysięcy źródeł tzw. ruchomych, odkryto i udokumentowano relikty architektury drewnianej, murowanej, infrastruktury miejskiej, wodociągowej, sanitarnej, umocnień obronnych i innych.

Do pierwszego etapu tak szeroko zakrojonych badań interdyscyplinarnych wytypowano północną część szczecińskiej dzielnicy nadodrzańskiej (kwartał I). Projekt pt. *Civitas et urbs Szczecin. Od średniowiecza do współczesności. Kwartał I* zrealizowano w latach 2012–2014 w ramach *Narodowego Programu Rozwoju*

Humanistyki Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (nr rejestracyjny projektu 11H 11 010780). Efektem pracy jest przygotowana do druku publikacja obejmująca wyniki badań archeologicznych (wraz z opracowaniami specjalistycznymi), architektonicznych i historycznych, która zapoczątkuje nowy cykl monografii źródłowych materiałów wykopaliskowych ze szczecińskiego Podzamcza.

Badania wykopaliskowe przeprowadzane dotąd na interesującym nas obszarze miasta miały związek z kolejnymi inwestycjami budowlanymi w latach 1975–2000. W wykopach o zróżnicowanym charakterze odkryto i udokumentowano sekwencje nawarstwień kulturowych wraz z relikami zabudowy drewnianej, murowanej i infrastruktury, które datować można od początku zasiedlenia w X stuleciu po czasy współczesne. Najstarsze źródła ikonograficzne i kartograficzne, na których zobaczyć można wskazaną część *suburbium*, pochodzą z okresu od ostatniej ćwierci XVI wieku po XX stulecie. Są to rysunki artystyczne i dokumentacyjne, grafika drukowana, plany rękopiśmienne i drukowane oraz obrazy. Istotną wartość poznawczą mają przede wszystkim plany, wśród których wyróżnić należy plany katastralne. Materiały kartograficzne i ikonograficzne pozwalają na porównanie cech stałych i zmiennych zabudowy Starego Miasta.

Najstarsza wzmianka w źródłach pisanych dotycząca kwartału I odnaleziona została w księdze miejskiej pod rokiem 1306. Pojawia się tam ul. Kłodna i znajdujący się na jej przedłużeniu Most Kłodny. Na podstawie źródeł katastralnych – szwedzkiego z 1706 roku i pruskiego z 1721 roku – zrekonstruowano strukturę ludnościową tej części dzielnicy nadodrzańskiej, nazwiska i zawody właścicieli poszczególnych posesji. Przeanalizowane zostały także akta Policji Budowlanej z lat 50. XIX wieku zachowane w Archiwum Państwowym w Szczecinie, które zawierają projekty kolejnych przebudów oraz nowych kamienic wznoszonych w obrębie badanego terenu.

Wszystkie przedmioty wydobyte z nawarstwień kulturowych w trakcie badań wykopaliskowych poddano szczegółowej analizie archeologicznej. Przede wszystkim podzielono je na grupy według surowca, z jakiego zostały wykonane. Przeanalizowano kilkaset przedmiotów ze szkła, w tym fragmenty szyb witrażowych, opakowań szklanych i naczyń, skóry, w tym głównie obuwia, metali, wśród których najliczniejszą grupę stanowią wyroby wykonane z żelaza, a następnie ze stopu miedzi, cyny, ołowiu, srebra oraz żelaza łączonego ze stopem miedzi. Zabytki zachowane są w dobrym stanie i większości z nich udało się przypisać konkretną funkcję. Wśród przedmiotów zidentyfikowanych najliczniejszą grupę stanowią narzędzia, przedmioty codziennego użytku oraz ozdoby i elementy stroju mieszkańców dawnego Szczecina. Szczególnie interesujące okazały się znaleziska z latryny, gdzie odkryto m.in. kilka fragmentów tekstylnych, w tym jedwabnych, datowanych na koniec XVII – XVIII wiek.

Zidentyfikowano ponadto tzw. fajki jednorodne z sygnaturami wytwórców oraz inne przedmioty z gliny, głównie akcesoria tkackie i rybackie. Wśród przedmiotów z poroża najliczniejsze były proste przybory wielofunkcyjne – szydła, przekłuwacze oraz grzebienie, igły i hetki.

Dużo miejsca poświęcono ceramice średniowiecznej i nowożytniej, która ma kluczowe znaczenie w ocenie chronologii odkrywanych nawarstwień. Analizę średniowiecznych naczyń glinianych przeprowadzono na podstawie nieznacznie zmodyfikowanej metody badawczej zastosowanej przy opracowaniu ceramiki naczyniowej odkrytej w „górnjej” dzielnicy miasta, powszechnie utożsamianej z wczesnośredniowiecznym grodem i następnie siedzibą książąt pomorskich. Stan badań garncarstwa nowożytnego w polskiej archeologii historycznej ciągle jeszcze nie doczekał się podsumowania. Różnorodność technologiczna i warsztatowa garncarstwa tego okresu powoduje, że należy najpierw stworzyć syntezę z poszczególnych rejonów czy nawet większych ośrodków. Jednak żeby osiągnąć ten etap, konieczne są szczegółowe studia nad różnego rodzaju wyrobami garncarskimi z lokalnych warsztatów. Taki m.in. cel przyświecał opracowaniu materiałów szczecińskich z kwartału I. Ważne są zwłaszcza ustalenia dotyczące ciągłości lokalnego garncarstwa.

W wykopach w obrębie kwartału I, oprócz ceramiki naczyniowej, znaleziono także 120 fragmentów kafli piecowych. Zdecydowana większość z nich pochodziła z murowanej latryny nr 1, a reszta z wykopów prowadzących w kierunku murów i z wierzchnich warstw poszczególnych wykopów. Materiał podzielono na kafle formowane na kole garncarskim i w matrycach oraz mieszane. W przypadku okazów z formy podjęto próbę podziału ze względu na wątki zdobnicze. W całym zbiorze wyróżniono jedynie 14 fragmentów okazów formowanych na kole garncarskim oraz dwa typu naczyniowo-płytkowego. Najliczniejszą grupę stanowią kafle formowane w matrycach, głównie wypełniające, w tym jeden narożny, cztery z gzymsów pieca i jeden z jego zwieńczenia. Najstarsze z nich datować można na 2. połowę XVI wieku, najmłodsze pochodzą z początku XIX stulecia.

W literaturze archeologicznej i historycznej stosunkowo często pojawiają się określenia wartościujące, przypisujące pewnym grupom zabytków status przedmiotów luksusowych. Kryteria oceny zazwyczaj są przyjmowane dość dowolnie, najczęściej na podstawie liczebności zabytków lub surowca. Mniejsze od przeciętnych działki siedliskowe (zwłaszcza w okresie wczesno- i późnośredniowiecznym, ale także w początkowej fazie okresu nowożytnego do momentu likwidacji umocnień średniowiecznych) były zapewne wyznacznikiem nieco niższego poziomu życia niż w innych częściach miasta. Różnicy takiej nie widać w inwentarzach zabytków, gdzie – obok pospolitych przedmiotów codziennego użytku – natrafiono także na towary importowane o znacznej wartości.

Wymienić tutaj należy w pierwszej kolejności ceramikę – oprócz wyrobów lokalnych znaleziono pokaźny zestaw ceramiki importowanej z najlepszych warsztatów garncarskich w Europie oraz wyroby szklane wysokiej klasy będące niewątpliwymi importami z południa.

Osobną grupę zagadnień podjętych wraz z opracowaniami archeologicznymi stanowią zaawansowane analizy specjalistyczne. Badaniom dendrologicznym poddano próbki pobrane z przedmiotów drewnianych o różnej funkcji i przeznaczeniu. Otrzymane wyniki pozwalają na podjęcie dalszych prac badawczych nad użytkowaniem surowców i odtworzeniem szaty roślinnej regionu. Ponadto określenie gatunku drewna w powiązaniu z typem wyrobu, do jakiego zostało użyte, daje pojęcie o wiedzy rzemieślników na temat drewna i jego właściwości technicznych. Wykonano także analizy specjalistyczne wydzielonych przedmiotów zabytkowych, w tym petrograficzne osełek, zoologiczne przedmiotów skórzaných, botaniczne próbek pobranych z warstw kulturowych, ichtiologiczne wszystkich szczątków ryb oraz osteologiczne wyselekcjonowanych szczątków pochodzących z różnych wykopów i z różnych okresów. Analizami zoologicznymi objęto większość zabytków ze skóry. Po raz pierwszy w Szczecinie wykonano analizy specjalistyczne obuwia wczesnonowożytnego, złożonego niekiedy z kilkudziesięciu warstw nałożonych na siebie płatów skóry (podeszwy i obcasy). Analizy osteologiczne ujawniły kości wielu gatunków zwierząt – ssaków, ptaków i ryb. Wśród kości ssaków zdecydowanie najwięcej należy do bydła, a następnie świni, owcy/kozy, konia, psa i kota. Potwierdzono obecność kości zwierząt dziko żyjących: dzika, sarny, tura, łosia, lisa, bobra, zająca oraz zwierząt jeleniowatych. Z ptactwa najliczniej reprezentowane są kości gęsi gęgawy oraz kury domowej. Analizy szczątków ryb ujawniły wiele gatunków cennych z uwagi na smaczne mięso: szczupaka, lina, suma, sandacza, jesiotra i dorsza. Interesujące jest zwłaszcza ustalenie, iż większość kości ssaków ma ślady celowego ćwiartowania na porcje o znormalizowanej wadze.

Realizacja kolejnych zadań obejmowała m.in. próbę odtworzenia wyposażenia domów mieszkalnych, urządzeń wodociągowych i ogólnego poziomu życia mieszkańców oraz zmienności tych elementów życia codziennego w kilkusetletniej historii szczecińskiego *suburbium*. Problem wyposażenia domostw w niezbędne sprzęty, utensylia kuchenne i gospodarcze, w tym podstawowe, uniwersalne narzędzia pracy rozpatrzony został w oparciu o analizę źródeł ruchomych w ujęciu dynamicznym. Najpełniej można było przedstawić naczynia kuchenne oraz narzędzia. Najmniej informacji uzyskano na temat mebli i sprzętów domowych, nieco więcej natomiast na temat osobistego wyposażenia mieszkańców, w tym akcesoriów służących utrzymaniu higieny, odzieży roboczej i odświętnej, a także dodatków do niej.

Badania archeologiczne przeprowadzone w obrębie kwartału I były ograniczone do jego zachodniej części. W okresie od końca X do końca XII wieku w tym miejscu usytuowany był wał drewniano-ziemny, po zniszczeniu którego postawiono ceglany mur obronny miasta lokacyjnego, z Basztą Siedmiu Płaszczy zachowaną do dziś. Pierwsze odsłonięte tu budynki mieszkalne, wzniesione w konstrukcji plecionkowej i zrębowej, mają związek z niwelacją wczesnośredniowiecznych umocnień. Z ok. połowy XII wieku pochodzi budynek strażnicy bądź też magazynu, z prowadzącą do niego drogą ułożoną na legarach. W latach 40. XIII wieku zbudowano tu najstarszy budynek o konstrukcji ramowo-słupowej z podcieniem. Na podstawie zachowanych relikwów wydzielono kolejne fazy kształtowania się zabudowy drewnianej wczesnośredniowiecznej i lokacyjnej. W obrębie kwartału I odnotowano relikty budynków murowanych reprezentujących kilka faz. Najstarsza z nich – gotycka – to jedynie niewielkie fragmenty ścian sąsiedzkich i kamienic mieszkalnych. Każdy z etapów zabudowy murowanej przedstawiony został trójwymiarowo na podstawie pomiarów i ikonografii.

Wewnętrzne lico wczesnośredniowiecznego wału drewniano-ziemnego odsłonięto w dwóch wykopach, na odcinku o łącznej długości 12 m. Jest to fragment północnego odcinka obwałowań, wyznaczających granicę pomiędzy słowiańskim podgrodzium a głębokim parowem opadającym w kierunku Odry. Nawarstwienia łączące się z wałem osiągały miąższość do 7 m. Wyróżniono na ich podstawie trzy główne fazy funkcjonowania umocnień, przy czym najmłodszą dodatkowo podzielono na pięć podfaz. Najstarszą z nich wyznaczył gliniany nasyp o maksymalnej (zachowanej) wysokości do ok. 3 m, który można datować na X/XI wiek. Widoczne w konstrukcjach wału kolejne zniszczenia wywołane pożarami mogą być śladami licznych, poświadczonych źródłowo najazdów duńskich i brandenburskich w końcu XII i na początku XIII wieku. Prawdopodobnie zdobycie i spalenie miasta w 1214 roku przez Brandenburczyków doprowadziło do ostatecznego zniszczenia tych umocnień, przynajmniej na omawianym odcinku północnym. Na jego miejscu wzniesiono ceglane mury obronne miasta lokacyjnego.

W północnej części *suburbium*, w ciągu ul. Kłodnej, natrafiono na drewniany wodociąg ułożony na linii wschód – zachód, zgodnie ze skłonem terenu. Składał się z dwóch równoległych, drewnianych rurociągów, ułożonych w odstępie ok. 1 m. Relikty tej konstrukcji zachowały się na długości 18 m i zostały całkowicie odsłonięte. Wykonano je z nieokorowanych pni sosnowych o dużych średnicach. Poszczególne odcinki w momencie odkrycia były nadal drożne. Drugi z odkrytych w tym rejonie miasta wodociągów również przebiegał zgodnie ze spadkiem terenu i wykorzystywał do transportu wody siłę grawitacji.

Według danych archiwalnych w Szczecinie pierwszy wodociąg zbudowano w końcu XVI wieku i doprowadzał on wodę do zamku książęcego.

W trakcie badań archeologicznych znaleziono znaczną liczbę zabytków związanych ze skutnictwem. Najliczniejszą grupę wśród nich stanowiły fragmenty poszycia jednostek pływających. Odkryto także dłubankę z podniesionymi burkami, fragment wręgi oraz żelazne klamry. Większość elementów skutniczych pochodzi z nawarstwień datowanych na 1. połowę XIII wieku. Starszą metrykę ma jedynie kilka klepek poszycia z warstwy datowanej na koniec XII wieku, a trochę młodszą – klamra skutnicza z warstwy IV (koniec XIII – 1. połowa XIV stulecia). Oznacza to, że różnorodne elementy jednostek pływających trafiły do kontekstu archeologicznego w zbliżonym czasie. Podczas analiz rozplanowania przestrzennego poszczególnych poziomów osadniczych okazało się, że pełniły także podobną funkcję. Zostały bowiem powtórnie wykorzystane przez mieszkańców kwartału I jako materiał budowlany – posłużyły wymoszczeniu grząskich podwórek. Elementy skutnicze odkrywane w poziomach osadniczych pochodzą z jednostek, których stan techniczny uniemożliwiał już dalszą żeglugę. Do moszczenia ulic, podwórek czy podłóg w budynkach używano więc fragmentów wymontowywanych z uszkodzonych lub rozebranych łodzi.

W projekcie podjęty został także problem wytwórczości wczesnośredniowiecznej i rzemiosł średniowiecznych oraz nowożytniej produkcji na podstawie źródeł archeologicznych i historycznych. Próby wyodrębnienia konkretnych rzemiosł we wczesnym średniowieczu dokonywane były przede wszystkim na podstawie obecności w nawarstwieńcach kulturowych wyrobów gotowych i nielicznych narzędzi oraz odpadów produkcyjnych. Badania nad rzemiosłem w późnym średniowieczu i czasach wczesnonowożytnych opierają się obecnie na dwóch kategoriach źródeł. Podstawę nadal stanowią przekazy historyczne, ale wnioskowanie wspierają i uzupełniają materiały archeologiczne. W przypadku średniowiecznych rzemiosł szczecińskich podstawowe znaczenie do tej pory miała analiza dokumentów związanych z cechami, zawierających przede wszystkim informacje o ich wewnętrznej strukturze, sposobie organizacji, statutach, życiu społecznym i religijnym członków.

W podsumowaniu wyników badań nad kwartałem I dokonano oceny przydatności pozyskanych i przeanalizowanych źródeł w rekonstrukcji procesów kulturowych. Za najważniejsze osiągnięcie uznano odkrycie kilkunastu-wałowego drewniano-ziemnego z okresu wczesnego średniowiecza. Istotne okazały się ustalenia na temat sposobu zagospodarowania terenu północnej części miasta w okresie pomiędzy schyłkiem wczesnego średniowiecza a lokacją miasta. Po raz pierwszy zaprezentowano w układzie dynamicznym źródła archeologiczne z okresu nowożytnego. Publikacja monografii została zaplanowana na 2016 rok.